Työmatkaliikenteen työkirja

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

LÄHITAPIOLA

Työmatka-liikenteen työkirja

1. **Mitä on työliikenne?**
   1.1 Turvallisen työmatkan hyödyt
   1.2 Työmatkaturvallisuuden perusteet

2. **Nykytila, tavoitteet ja mittaaminen**
   2.1 Työliikenteen turvallisuuden itsearviointi
   2.2 Työpaikan tavoitteet
   2.3 Mittaaminen, seuranta ja arviointi

3. **Tunnista ja hallitse työmatkariskit**
   3.1 Mitä voit oppia tapaturmista ja läheltä piti -tilanteista?
   3.2 Case-esimerkki: liukastuminen työmatkalla

4. **Käytännön toimenpiteet työpaikalla**
   4.1 Esimerkkejä toimenpiteistä ja aiheista
   4.2 Toimenpidesuunnitelmapohja

5. **Työmatkaliikenteen pelisäännöt**
   5.1 Esimerkki: Liikenneturvan pelisäännöt
   5.2 Työpaikkasi pelisäännöt

6. **Hyödyllisiä linkkejä**

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

LÄHITAPIOLA

Tämän työkirjan käyttäjälle

Tervetuloa matkalle kohti parempaa työmatkaturvallisuutta

Tämän työkirjan avulla voit ohjata työpaikkaasi kohti nollaa työmatkatapaturmaa. Valitse työkirjasta ne toimintamallit ja vinkit, jotka sopivat juuri sinun työpaikallesi. Jokainen työpaikka on erilainen ja sen haasteet sekä tarpeet vaihtelevat. Voit hyödyntää ideoita, muokata niitä, soveltaa ja kehittää edelleen. Tärkeintä on, että aloitat matkan kohti parempaa työmatkaturvallisuutta.

Jos työmatkaturvallisuus ei ole ollut aiemmin keskiössä, ei huolta. Ensimmäinen askel on usein se vaikein, mutta muista: tämä on pitkäjänteinen prosessi, ei pikajuoksu. Priorisoi, ota yksi askel kerrallaan ja iloitse jokaisesta saavutuksesta matkan varrella. Tärkeintä on, että koko työpaikka on liikkeellä ja tavoittelee parempaa työmatkaturvallisuutta – yhdessä saavutatte sen!

Työkirjan käyttöohje

Tallenna työkirja itsellesi ja muista tallentaa edistyminen myös matkan varrella. Lue ja selaile, täytä kirjaa haluamassasi järjestyksessä, palaa tarvittaessa takaisin ja muokkaa vastauksia. Jotkut kohdat vaativat enemmän työstämistä ja ne täyttyvät matkan varrella. Tavoitteena ei ole tehdä mahdollisimman paljon ja isoja asioita lyhyessä ajassa, vaan sisällyttää työmatkaturvallisuus vähitellen työpaikan käytäntöihin ja riskienhallintaprosessiin.

1. Mitä on työliikenne?

Työmatkat ja työasiamatkat ovat usein työpäivän vaarallisinta aikaa

Palkansaajille tapahtuu vuosittain noin 20 000 työmatkatapaturmaa eli kodin ja työpaikan välillä tapahtuvaa tapaturmaista onnettomuutta. Näistä suurin osa on liukastumis- ja kaatumistapaturmia, joita tapahtuu paljon etenkin arkipäivinä, kun keli on erityisen huono. Lisäksi työmatka kuljetaan yleensä tuttua reittiä, jolloin huomio voi olla muualla kuin liikenteessä. Työmatka henkilöautolla, kävellen tai polkupyörällä onkin lähes kaikilla aloilla työpäivän vaarallisinta aikaa.

Työliikennevahingot ovat usein seurauksiltaan vakavampia kuin työpaikalla sattuneet vahingot. Niistä myös aiheutuu työpaikoille suuria kustannuksia.

Työ- ja työasiamatkojen turvallisuutta kehittämällä työssäolopäivät lisääntyvät ja työmatkatapaturmista aiheutuvat kustannukset vähenevät. Työntekijät pysyvät terveinä ja työkykyisinä.

Työliikenne – peruskäsitteet

Työliikenteellä tarkoitetaan työhön liittyvää työntekijän liikkumista esimerkiksi moottoriajoneuvolla, kävellen, pyörällä tai joukkoliikennettä käyttäen.

Työmatka
- Kodin ja työpaikan välinen matka.
- Etätyössä ei ole työmatkaa.

Työasiamatka
- Työhön liittyvä työajalla tehty matka, esimerkiksi asiakaskäynti, kokousmatka tai liikkuminen työkohteesta toiseen.
- Vapaa-ajalla tehty työasiamatka: matka on työnantajan maksama, mutta matka tehdään vapaa-ajalla.
- Työasiamatkalla sattunut tapaturma tilastoidaan työpaikkatapaturmana.

Työ- ja työasiamatkalla työntekijälle sattunut tapaturma korvataan ensisijaisesti työnantajan pakollisesta työtapaturmavakuutuksesta.

Käy katsomassa ajankohtaiset työmatkaturvallisuuden tilastot: **Tapaturmavakuutuskeskuksen Pakki-tilastosovellus**

1.1 Turvallisen työmatkan hyödyt

Työssäolopäivät lisääntyvät ja poissaolot vähenevät.

Positiivinen yritysmielikuva.

Työmatkatapaturmista aiheutuvat kustannukset vähenevät.

Terve ja työkykyinen henkilöstö on työpaikan avaintekijä.

Turvallinen työpäivä alkaa ja päättyy työmatkaan.

1.2. Työmatkaturvallisuuden perusteet

Jokainen työmatkatapaturma on turha

Työturvallisuuden nolla-ajattelu on osa vastuullisen työpaikan toimintakulttuuria. Se tarkoittaa pitkäjänteistä sitoutumista sekä kokonaisvaltaista ja myönteistä suhtautumista myös työmatkaturvallisuuden jatkuvaan kehittämiseen. Työmatkaliikenteen turvallisuuden edistäminen ei ole vain työsuojeluorganisaation tehtävä, vaan se koskettaa koko henkilöstöä.

Vastuullinen työnantaja varmistaa, että kaikessa toiminnassa työterveys ja työturvallisuus ovat etusijalla. Työnantajan tulee huolehtia, että jokainen työntekijä pääsee työpaikalle ja työstä kotiin terveenä ja turvallisesti – jokaisena työpäivänä. Työmatkaturvallisuus tulee sisällyttää osaksi työpaikan toimintatapoja sekä työpaikan työsuojelutoimintaa. Työpaikkatapaturmien ehkäisemiseksi tehdyt toimenpiteet ja hyvät käytänteet ovat monilta osin siirrettävissä myös työmatkatapaturmien torjuntaan.

Nolla työmatkatapaturmaa voidaan saavuttaa, kun koko henkilöstö on tietoinen tavoitteista ja sitoutuu yhteisesti sovittuihin pelisääntöihin. Työmatkaturvallisuuden kehittymistä tulee seurata säännöllisesti ja siitä tulee viestiä.

Työmatkaturvallisuuden keskeiset rakennuspalikat

Johtaminen ja sitoutuminen, tarvittavien resurssien varmistaminen, riittävä viestintä, henkilöstön osallistaminen, riskienhallinta, tavoitteiden asettaminen sekä jatkuva arviointi ja seuranta. Turvallisen työmatkakulttuurin rakentaminen vaatii kaikkien näiden osa-alueiden huomioimista.

? Millä käytännön toimenpiteillä työpaikallasi varmistetaan, että henkilöstöllä on edellytykset tehdä työmatkansa turvallisesti?

2. Nykytila, tavoitteet ja mittaaminen

Yksi ensimmäisistä askeleista on perehtyä työmatkaturvallisuuden nykytilaan: millaisia työntekijöiden työmatkat ovat, miten ne kuljetaan, kuinka paljon työmatkatapaturmia sattuu ja mitkä ovat keskeiset työmatkoihin liittyvät riskit?

Apuna voidaan käyttää myös turvallisuushavaintoja, läheltä piti -ilmoituksia, vakuutusyhtiön vahinkotilastoja, henkilöstökyselyä sekä työpaikalla tehtyä riskiarviota, johon on sisällytetty työmatkat.

Samalla käydään läpi työmatkaliikkumiseen liittyvät käytännöt ja ohjeistukset, työntekijöiden perehdytys ja koulutus sekä sisäinen viestintä.

Nykytilan arviointi auttaa tunnistamaan ja arvioimaan työmatkaliikenteen riskejä, määrittelemään tavoitteet sekä suunnittelemaan oikeat toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

Perustiedot

Yritys / toimipaikka / toimipiste:

Työympäristön kuvaus:
Kuvaus toimipisteiden sijainnista ja tyypillisistä liikkumismuodoista työmatkoilla.

Työsuojelupäällikkönä meillä toimii:

Työmatkaturvallisuuden vastuuhenkilö, jos eri kuin työsuojelupäällikkö:

Kuinka paljon työmatkatapaturmia meille sattuu vuosittain?

Kuinka paljon poissaoloja näistä aiheutuu?

Arvioidut poissaolopäivistä aiheutuneet kustannukset.
Esimerkiksi sijaisten palkkaus, ylityöt, tuotannon häiriöt.

Työmatkaturvallisuuden tahtotila ja tavoitteet:
Johdon tahtotila, vastuut ja velvoitteet, resurssit.

Työmatkaturvallisuuden keskeinen ohjeistus ja dokumentaatio.
Ohjeet, pelisäännöt, riskienhallinta, työsuojelun toimintaohjelma, perehdytysmateriaalit.

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

LÄHITAPIOLA

2.1 Työliikenteen turvallisuuden itsearviointi

Itsearviointi

Itsearviointi on tarkoitettu työpaikoille työmatkaturvallisuuden nykytilan arvioimiseksi ja jatkuvan kehittämisen tueksi. Työkalu on suunnattu erityisesti johdolle, työsuojeluorganisaatiolle ja työmatkaturvallisuuden vastuuhenkilöille. Työkalua voi hyödyntää jo aivan alkuvaiheessa, jolloin se auttaa hahmottamaan, mitä kaikkea työmatkaturvallisuuteen kuuluu. Itsearvioinnissa työmatkaturvallisuuden neljä osa-aluetta ovat
1) johtajuus ja henkilöstön osallistuminen,
2) suunnittelu ja toiminta,
3) yhteistyö ja
4) jatkuva kehittäminen.

Työkalun avulla voidaan tunnistaa hyvällä mallilla olevat osa-alueet mutta myös ne, jotka vaativat vielä panostusta. Osa-alueiden arviointi tarjoaa myös vinkkejä seuraavan vuoden toimintasuunnitelmaa varten. Itsearviointi kannattaa uusia aika ajoin, jotta saadaan selville kehitys.

Työliikenteen turvallisuuden itsearviointi
Self-assessment matrix (ENG)
Självvärderingsmatris (SV)
Katso webinaaritallenteesta ohjeistus itsearviointityökalun käyttöön:
Taklaa työmatkatapaturmat -webinaari

Täytä itsearvioinnista saatu pistemäärä ja esiin nousseet kehityskohteet.

Itsearvioinnin pistemäärä ja ajankohta

Millä työmatkaturvallisuuden osa-alueilla olette arvioinnin perusteella onnistuneet parhaiten?

Esimerkiksi 1–3 parhaiten toimivaa osa-aluetta tai asiaa.

Millä työmatkaturvallisuuden osa-alueilla tai yksittäisessä asiassa teillä on eniten kehitettävää ja mihin kiinnitätte jatkossa huomiota?

Miten yllä olevat toimet sidotaan osaksi tulevan kauden toimintasuunnitelmaa? Milloin arviointi tehdään uudestaan?

2.2 Työpaikan tavoitteet

Selkeät ja mitattavat tavoitteet

Työpaikalla tulee olla selkeät johdon määrittelemät tavoitteet työmatkaturvallisuuden parantamiseksi, jotka ovat koko henkilöstön tiedossa.

Tavoitteiden tulisi olla mitattavia ja/tai arvioitavia. Niissä on otettava huomioon ainakin työpaikan toimintaympäristö, riskien arvioinnin tulokset ja työntekijöiden kokemukset.

Esimerkkejä tavoitteista ja mittareista:

- Työmatkatapaturmat vähenevät 30 % seuraavan kahden vuoden aikana.
- Työmatkatapaturmista johtuvat sairauspoissaolot vähenevät 40 % seuraavan kahden vuoden aikana.
- Turvalaitteiden (esim. kypärän tai turvavyön) käyttöaste paranee 20 % seuraavan kahden vuoden aikana.
- Työpaikalla on työmatkaliikkumisen ohjeistus.
- Viestintä on säännöllistä ja kattavaa (vähintään 4 viestinnällistä toimenpidettä/vuosi).
- Henkilöstöllä on riittävät tiedot ja taidot tunnistaa ja hallita työmatkaliikkumiseen liittyviä riskejä. (määrällinen ja laadullinen arviointi).

Kun tavoitteet on määritelty, valitaan toimenpiteet, joiden avulla tavoitteisiin pyritään. Osa toimenpiteistä voi keskittyä työnantajan vastuiden ja velvollisuuksien kuntoon saattamiseen ja osa voi olla suunnattu henkilöstölle käyttäytymisen ja toimintatapojen muuttamiseksi.

Tavoitteet ja valitut toimenpiteet voidaan kirjata toimintasuunnitelmaksi, käsikirjaksi tai muuksi kirjalliseksi dokumentiksi. Tuloksellinen toiminta edellyttää, että koko henkilöstö on tietoinen tavoitteista ja sitoutunut noudattamaan yhteisesti sovittuja periaatteita.

Tavoitteet työmatkaturvallisuuden osalta esimerkiksi 1–5 vuoden ajalle.

Mitä resursseja tarvitaan?

Mitä toimintaa tavoitteisiin pääseminen vaatii?
Koulutus, perehdytys, uudet käytännöt? Mikä muuttuu arjen tekemisessä?

2.3 Mittaaminen, seuranta ja arviointi

Mittaaminen

Työmatkaliikenteen seurantaan, mittaukseen, analysointiin ja arviointiin on luotava työpaikalle sopivat ja toimivat prosessit. Näin varmistetaan, että valitut toimenpiteet vievät kohti asetettuja tavoitteita.

Työnantajalle seuranta, mittaaminen ja arviointi ovat johtamisen välineitä ja konkretisoivat työn merkitystä: ovatko toimet riittäviä, että onnistutaan vähentämään pitemmällä aikajänteellä välillisiä ja suoria kustannuksia, poissaolopäiviä sekä edistämään henkilöstön hyvinvointia?

Arviointia on hyvä kohdistaa sekä yksittäisiin toimenpiteisiin (missä onnistuttiin, missä voidaan vielä parantaa?) että niiden vaikutuksiin (onko työntekijöiden asenteissa ja toiminnassa muutoksia haluttuun suuntaan?). Arvioinnin ei tarvitse olla raskasta ja aikaa vievää.

Ennakoivat mittarit

Esim. viestintätoimenpiteiden määrä, koulutusten ja niihin osallistuneiden henkilöiden määrä, turvallisuushavainnot, tehdyt riskienarvioinnit.

Miten seuranta ja mittaus toteutetaan?

Kuka tekee?

Reagoivat mittarit

Esim. työmatkatapaturmien ja niistä johtuvien sairauspoissaolopäivien määrä, kustannukset.

Miten seurannan tuloksista viestitään?

3. Tunnista ja hallitse työmatkariskit

Yleistä työpaikan riskien arviointiprosessia voidaan hyödyntää myös työmatkariskien arvioinnissa.

Vaarojen ja haittojen tunnistamisella sekä niiden arvioinnilla saadaan oikea tilannekuva yrityksen työmatka-turvallisuudesta ja sen kehittämistarpeista.

Riskienhallinnan toimenpiteiden tavoitteena on varmistaa turvallinen ja sujuva työmatkaliikenne.

Riskien arviointiprosessissa:

- **Tunnistetaan** työmatkaliikenteeseen liittyviä asioita, joista aiheutuu tai voi aiheutua haittaa henkilöstön turvallisuudelle tai terveydelle.
- **Priorisoidaan** havaittuja riskejä oikeiden toimenpiteiden kohdistamista varten.
- **Kohdistetaan** korjaavia toimenpiteitä, jotta kaikkien turvallinen työmatkaliikenne voidaan varmistaa.

3.1 Mitä voit oppia tapaturmista ja läheltä piti -tilanteista?

Työmatkatapaturmista ja läheltä piti -tilanteista oppiminen

Työpaikkatapaturmien tutkinta on monella työpaikalla arkipäivää. Tutkinnasta saatujen oppien ja parannusehdotusten myötä työpaikkatapaturmien määrää on pystytty vähentämään tehokkaasti. Myös työmatkatapaturmat olisi hyvä tutkia, sillä näin saadaan syvempi käsitys riskeistä, joita työntekijöiden työmatkaliikkumiseen liittyy. Kaikkia riskejä ei pystytä poistamaan, mutta riskien vähentämiseksi voidaan tehdä erilaisia parannustoimenpiteitä.

Tutkinnan tuloksista on hyvä viestiä myös henkilöstölle ja kannustaa heitä tekemään ilmoituksia turvallisuuspoikkeamista ja havainnoista, jotta niistä voidaan oppia.

Työmatkatapaturmien lisäksi myös läheltä piti -tilanteet pitäisi ilmoittaa ja käsitellä. Ilmoituksia varten on hyvä olla matalan kynnyksen kanava, josta muistutetaan henkilöstöä säännöllisesti ja joka on helposti löydettävissä ja nopea täyttää.

Ilmoitukset läheltä piti -tilanteista tai työmatkatapaturmista.
Kirjaa tähän, missä tai kenelle ilmoitukset tehdään.

1. **HAVAINTO**
   Tunnistaminen ja välittömät toimenpiteet
2. **ILMOITTAMINEN**
   Miksi, mihin, kuka, miten ja milloin?
3. **TUTKINTA**
   Löydetäänkö juurisyyt ja myös onnistumiset
4. **TOIMENPITEET**
   Priorisointi ja päätökset
5. **OPPIMINEN**
   Tiedon jakaminen ja hyödyntäminen, käytäntöön vieminen

3.2 Case-esimerkki: liukastuminen työmatkalla

Liukkaana päivänä yli 1 000 työmatkatapaturmaa!

Esimerkkipäivänä helmikuussa sattui yli 1 000 työmatkatapaturmaa. Keli oli tuolloin erittäin liukas. Kyseinen päivä osui Etelä-Suomen talvilomaviikolle, jolloin kodin ja työn välillä liikutaan vähemmän.

Työmatkatapaturmien määrä olisi siis voinut olla vielä korkeampi, jos liukas päivä olisi sattunut toiseen aikaan!

Mitä tapahtui?

- 45-vuotias myyntiedustaja liukastui kadulla ja kaatui matkalla työpaikalle loukaten oikean nilkkansa.
- Päivystyksessä todettiin kehräsluun murtuma, joka leikattiin. Työ sisälsi paljon matkustamista ja oli fyysisesti raskasta. Työnantajalla ei ollut tarjota kevennettyä työtä, mikä vaikutti työhön paluun ajankohtaan.
- Paraneminen pitkittyi ja tarvittiin uusi leikkaus. Toipumisaika pidentyi 5 kk:lla. Kuntoutuksen jälkeen työntekijä palasi omaan työhönsä.
- Tapaturma-alueen liukkauden torjunta oli hoidettu riittävän hyvin, joten korvauksia ei peritty huollosta vastaavalta taholta.

Mitä aiheutui?

- Kokonaisuudessaan poissaolo kesti n. 12 kk.
- Vakuutusyhtiö maksoi korvauksia yhteensä noin 70 000 €.
- Hoitokulut leikkauksineen noin 18 000 €.
- Työkyvyttömyyspäivärahaa vuoden ajalta noin 50 000 €.
- Sijaisen hankintaan liittyvät kustannukset ja palkkaus sairausloman ajalle maksoivat työnantajalle noin 40 000 €.
- Henkilövaihdoksesta aiheutui vaikutuksia ja viivästyksiä työnantajan tilauskantaan.
- Korvaukset vaikuttivat tuleviin vakuutusmaksuihin korottavasti.

4. Käytännön toimenpiteet työpaikalla

Juurrutus

On tärkeää pohtia, kuinka liikenneturvallisuus saadaan juurrutettua osaksi työpaikan rakenteita ja käytäntöjä. Työntekijöillä on oltava keinot tunnistaa liikkumiseen liittyviä riskejä sekä omata motivaatiota toimia turvallisesti. Näin liikenneturvallisista toimintatavoista tulee osa työpaikan turvallisuuskulttuuria ja sosiaalista normia: näin meillä toimitaan. Toimenpiteet valitaan asetettujen tavoitteiden ja käytössä olevien resurssien mukaan.

Vastuut ja osallistaminen

Työnantajan vastuut ja velvollisuudet on laitettava kuntoon ja myös henkilöstö tulee ottaa mukaan työhön. Työmatkaturvallisuudesta tulee tällöin koko työyhteisön yhteinen asia. Ihmiset eivät muuta asenteitaan hetkessä, vaan he tarvitsevat muistuttamista ja kannustusta turvalliseen toimintaan. Työn tulee siksi olla pitkäjänteistä ja säännöllistä.

Viestintä, tapahtumat ja tempaukset

Viestintä työpaikan eri kanavissa on kustannustehokas tapa toimia. Tapahtumat, koulutukset ja erilaiset tempaukset osallistavat ja aktivoivat henkilöstöä. Ajankohtaisuus on tärkeää. Syksyllä teemana voi olla näkyminen ja näkeminen, renkaiden vaihdon aikaan rengasturvallisuus ja keväällä pyöräilykauden alkaessa turvallinen pyöräily. Osa turvallisuusteemoista on ajankohtaisia aina, kuten vaikkapa turvavyön käyttö autoillessa tai matkapuhelimen käytön välttäminen liikenteessä.

Yhteistyö ja valmiit materiaalit

Työmatkaturvallisuuden edistämiseen kannattaa pyytää mukaan yhteistyökumppaneita, esim. työterveyshuolto, oma vakuutusyhtiö, Liikenneturva, paikalliset autoliikkeet ja -vuokraamot tai suutarit. Vuoden mittaan järjestetään paljon erilaisia teemapäiviä ja -viikkoja, esimerkiksi Heijastinpäivä, Auton vapaapäivä, Liikkujan viikko, Pysy pystyssä ja Tapaturmapäivä. Näistä kaikista löytyy valmiita materiaaleja, joita voidaan käyttää työpaikoillakin.

Toimenpidesuunnitelma

Toimenpiteiden kokoaminen toimenpidesuunnitelmaksi helpottaa työn tekemistä ja varmistaa, että kaikki suunniteltu tulee tehtyä. Vuodessa ei tarvitse tehdä kaikkea, jo muutama toimenpide, kuten viestinnän teema tai tapahtuma on riittävästi.

Työnantaja voi myös resurssiensa mukaisesti tukea työtekijöiden työmatkaturvallisuutta hankinnoilla. Työnantajan hankkimat heijastimet, pyöräilykypärä ja liukuesteet tai jopa hiekoitussäkit kannustavat niiden käyttöön.

4.1 Esimerkkejä toimenpiteistä ja aiheista

Työmatkaliikenteen teemojen vuosikello

Esimerkkejä toimenpiteistä

- Työntekijöiden perehdytys, muista myös esihenkilöt (esim. Turvallisuusvartit).
- Ennakoivan ajon kurssit (EAK) henkilöautolla ja polkupyörällä liikkuville.
- Erilaiset tapahtumat ja tempaukset.
- Teemaluennot ja tietoiskut.
- Henkilöstön koulutus.
- Toiminnalliset rastit osana turvallisuuspäivää.
- Viestintä työpaikan omissa kanavissa.
- Kelivaroituksen tilaaminen tekstiviestitse.
- Työpaikan omat kampanjat.
- Valitse toimenpiteet niin, että ne tukevat asetettuja tavoitteita. 4–6 toimenpidettä vuoden aikana riittää, kaikkea ei tarvitse tehdä heti.

4.2 Toimenpidesuunnitelmapohja

Milloin?	Mitä?	Miksi?	Missä?	Kuka?	Miten arvioidaan?

5. Työmatkaliikenteen pelisäännöt

Työpaikan toimintakulttuuri rakentuu pala palalta

Työpaikan toimintakulttuurin kautta luodaan sosiaalista normia turvalliselle liikkumiselle. Työpaikalla voidaan yhteisesti sopia, miten henkilöstö liikkuu työmatkoilla ja miten edistää turvallista liikkumista.

Työyhteisön liikenteeseen liittyvissä pelisäännöissä tai ohjeistuksissa voidaan käsitellä esimerkiksi aikataulutusta, eri kulkutapoja, turvalaitteita sekä liikennekäyttäytymistä. Pelisääntöjä laadittaessa tulee linjata niiden velvoittavuus. Onko kyseessä suositus, määräys, ohjeistus vai yhteinen sopimus? Työasiamatkoja voidaan ohjeistaa velvoittavammin, koska niitä tehdään työajalla.

Samalla on hyvä tarkastella työpaikan muita liikkumista käsitteleviä dokumentteja, kuten esimerkiksi matkustusohjetta ja varmistaa, että työmatkaliikenteen pelisäännöt ovat linjassa niiden kanssa. Hyvä esimerkki on työantajan puhelimen käyttö etenkin ajaessa. Työpaikalla voidaan sopia, ettei palavereihin osallistuta ajon aikana. Lisäksi kerrotaan selkeästi, että puhelimella viestittely tai sen pitäminen kädessä ajon aikana ei ole sallittua.

Uuden työntekijän perehdyttäminen sujuu pelisääntöjen avulla helposti, kun niihin on koottu työpaikalla noudatettavat työliikkumisen käytännöt.

Kun toimintatavoista on sovittu yhdessä ja niiden noudattamiseen sitoudutaan, työkavereita on helpompi muistuttaa pelisäännöistä, jos he toimivat niiden vastaisesti. Tällainen voi olla esimerkiksi osallistuminen Teams-kokoukseen ajon aikana.

Pelisääntöjen toteutumista tulee seurata myös sisällyttämällä jokavuotiseen hyvinvointikyselyyn liikkumista koskevia asioita, esimerkiksi ”Oletko ajanut työajoa mielestäsi liian väsyneenä?”

5.1 Esimerkki: Liikenneturvan pelisäännöt

Työntekijöiden työmatkoissa huomioidaan turvallisuus-, ympäristö- ja terveystekijät. Liikenneturvan työntekijöiden matkoilla pyritään suosimaan turvallisia ja kestävän kehityksen mukaisia liikkumismuotoja, juna- ja bussimatkoja, kävelyä, pyöräilyä ja etätyöskentelyä. Omin voimin tehdyt matkat vähentävät ympäristöpäästöjä ja edistävät työntekijöiden fyysistä aktiivisuutta ja hyvinvointia.

Liikenneturvan henkilöstö liikkuu liikennesääntöjen mukaan, lakeja noudattaen, ennakoiden ja muut tielläliikkujat huomioiden.

- Matkojen turvallisuus on meille tärkeämpää kuin matkojen tehokkuus.
- Vältämme puhelimeen puhumista ajon aikana. Puhelun ollessa välttämätön käytämme handsfree-laitetta ja pidämme puhelut mahdollisimman lyhyinä. Jos puhelu kestää pitkään, pysähdymme.
- Emme kirjoita tekstiviestejä emmekä käytä internetiä ajon aikana, emme edes liikennevaloissa. Emme osallistu etäkokouksiin autolla tai pyörällä ajon aikana.
- Käytämme turvavyötä, heijastinta, liukuesteitä, pyöräilykypärää ja muita turvavarusteita.
- Vähennämme kiirettä ennakoinnilla ja matkan hyvällä suunnittelulla. Sopeutamme ajonopeuden keliolosuhteisiin.
- Vältämme ajamista väsyneenä tai sairaana.
- Mikäli nautimme alkoholia edustustilaisuuksissa, käytämme taksia tai julkisia kulkuneuvoja.

5.2 Työpaikkasi pelisäännöt

Työasiamatkat ja niiden suunnittelu
Esim. suositellut kulkutavat, useampi kokous samalla reissulla, tauot, mitä tehdään, jos työpäivä venyy?

Kiire
Esim. turvallisuus vs. tehokkuus, mitä tehdään, jos äkillinen ulkopuolinen tekijä muuttaa aikataulua?

Sää- ja muut olosuhteet
Esim. ajonopeus ja keliolosuhteet, ajan varaaminen, erittäin huono ajokeli ja liikkumispäätökset tai etätyömahdollisuus?

Ajoneuvon kunto
Esim. asianmukaiset renkaat, ajoneuvojen katsastus, kuormaus, vuokra-auton käytössä huomioitavat asiat mm. perehdytys?

Keskittyminen liikenteeseen
Esim. vältetään puhelimeen puhumista, viestittelyä ja etäkokouksia ajon aikana, hands free, jos puhelu on välttämätön, navigaattorin ohjelmointi ennen ajoon lähtöä?

Julkiset liikennevälineet
Esim. turvavyön käyttö linja-autossa?

Kävely
Esim. liukuesteet tai pitäväpohjaiset kengät liukkaalla, heijastimet pimeällä?

Pyöräily
Esim. kypärä, etu- ja takavalot, heijastimet, soittokello, nastarenkaat, ajokunto?

Ajokunto
Esim. nollalinja päihteiden suhteen, ei väsyneenä, sairaana tai tunnekuohuissa rattiin, ei päihtyneen kuljettajan kyytiin, lääkkeiden vaikutus ajokykyyn selvitettävä?

Työmatkatapaturmista ja läheltä piti -tilanteista ilmoittaminen
Esim. käytössä matalan kynnyksen ilmoituskanava, säännöllinen muistutus aiheesta, tutkitaan tapaturmat ja tilanteet?

Turvalaitteiden käyttö
Esim. turvavyö, kypärä, turvalaitteita käytetään työ- ja työasiamatkoilla, työnantajan tarjoamat turvalaitteet?

Muuta

6. Hyödyllisiä linkkejä

Liikenneturvan työmatkaliikenne
Toimintamalleja ja vinkkejä

Liikenneturvan ajankohtaista
Tiedotteita sisäisen viestinnän tueksi

Liikenneturvan työmatkaliikenteen uutiskirje
Maksuton. Ilmestyy neljästi vuodessa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Liikenneturvan Flickr-kuvapankki
Ajankohtaiset infograafit, kuvituskuvat ym. sisäiseen viestintään. Ei kaupalliseen käyttöön.

Näin liikenneturvalainen liikkuu
Liikenneturvan työliikkumisen pelisäännöt

LähiTapiolan RiskiHelppi

TVK tilastosovellus Pakki
Tapaturmavakuutuskeskuksen työmatkatapaturmatilastot

TTK Turvallisesti työliikenteessä
Työturvallisuuskeskuksen ja Liikenneturvan julkaisema opas

Työturvallisuuslaki

Työmatkaliikenteen työkirja | **ISBN:** 978-951-560-288-6 (PDF)
Tekijät: Eeva Koskela, Vesa Kynsijärvi, Kirsi Leskelä-Kelkka, Laura Loikkanen, Tomi Niemi, Petri Niska, Petra Ruonakoski, Tuula Taskinen.
Kannen kuva: Liikenneturva / Aku Mattila | **Taitto:** Kaisa Tanskanen
Verkkojulkaisu pdf (liikenneturva.fi ja RiskiHelppi.fi) | Liikenneturva, 2025

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

LÄHITAPIOLA